

Myten om den hundrade apan

Snart har väl alla hört berättelsen om den hundrade apan. År 1952 började forskare som studerade en koloni apor på en japansk ö att ge dem potatis. År 1953 upptäckte den 18 månader gamla honan Imo att man kunde göra potatisen mera aptitlig genom att tvätta den i ett vattendrag eller i havet. En efter en började andra apor i flocken, främst Imos jämmåriga, att lära sig av varandra att tvätta potatis. Det gick ganska långsamt, och endast ett fåtal apor per år lärde sig den nya vanan.

Men, brukar det heta, år 1958 började helt plötsligt de allra flesta aporna att tvätta potatis. Och inte bara i denna flock, utan också på de angränsande öarna. Slutsatsen blir att när tillräckligt många apor ("den hundrade apan") hade lärt sig att tvätta potatis, så hade denna vana fastnat i det kollektiva medvetandet, och behövde inte läras individuellt.

Berättelsen om den hundrade apan har fått genklang på en del håll i fredsrörelsen. Sensmoralen tycks vara att om antalet fredsengagerade människor överskrider en viss gräns, så kommer alla andra att följa med på

grund av att det kollektiva medvetandet blivit präglad.

I det senaste numret (IX:4) av Skeptical Inquirer granskar Ron Amundson berättelsen om den hundrade apan. Genom en enkel källkontroll konstaterar han att den är en myt.

Före 1958 lärde unga apor i regel potatistvättning av jämmåriga. År 1958 hade potatistvättarna nått föräldragegenerationen, och vanan överfördes där efter liksom andra födovänor från mödrar till ungar. Någon plötslig ökning, eller någon inläring på något annat sätt än från apa till apa, skedde inte. Apor på angränsande öar kom på knepet själva, eller lärde det i något fall av individer som simmade mellan öarna.

Mytens ursprung är två sidor i en bok av Lyall Watson från 1979. Han angav forskningsrapporterna om de japanska aporna som källor, men refererade dem helt fel. Sedan har författare efter författare återgett Watsons version, utan att kontrollera hans källor. Det är så myter kan spridas.

Sven Ove Hansson